

УДК (477)340.15:354.21“1921/1923”

В.В. ЧАМЛАЙ, Харківський національний університет внутрішніх справ

БОРОТЬБА ОРГАНІВ РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОЇ ІНСПЕКЦІЇ УСРР З ФІНАНСОВИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ У ПЕРШІ РОКИ НЕПУ (1921-1923 РР.)

Ключові слова: нова економічна політика, державні фінанси, державний контроль, фінансові правопорушення, Робітничо-селянська інспекція

Основою економічної могутності будь-якої держави, її здатності розв'язувати соціальні проблеми, забезпечувати суспільну стабільність, безпеку і права громадян є державні фінанси. Водночас, саме фінансова система держави, внаслідок того, що зловживання з державними фінансовими потоками є однією з найбільш привабливих і для організованих злочинців, і для корумпованих чи налаштованих на іншу протиправну поведінку державних службовців. Поруч із цим, суспільно небезпечними діями є й делікти у сфері державних доходів, перш за все, оподаткування та митних операцій. Поруч із зловживаннями в податковій сфері, величезну шкоду завдають контрабанда (у даному випадку економічна), а також неефективність діяльності держави, контрольних, правоохоронних та інших органів, щодо протидії легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом. Отже, актуальність проблеми правоохоронної діяльності у галузі державних фінансів вбачається вельми високою.

З точки зору використання історичного досвіду одним із найбільш доцільних є дослідження періоду нової економічної політики в УСРР. Незважаючи на суттєві відмінності, у той час також мали місце ринкові (хоча й більш обмежені) перетворення, відбувала-

ся правовідбудова після утопічних правонігілістичних експериментів періоду «воєнного комунізму», відновлювалися окремі галузі, у тому числі, фінансового права. Навіть поверховий погляд на проблему показує розповсюдженість фінансових правопорушень у роки НЕПу, і одночасно подібність будови державного апарату до сучасного.

Звичайно, у минулі роки проводилися дослідження окремих аспектів проблеми. Методологічний фундамент для розуміння фінансово-правових процесів було напрацьовано О.М. Головком [1]. З-поміж наукового доробку необхідно відзначити й роботи правознавців та істориків: Ю.П. Волосника, О.А. Гавриленка, С.В. Кульчицького, Л.М. Маймескулова, Л.Л. Потарикіної та ін. [2-6]. Але все ж після десятиріч розвитку радянської історіографії, якою штучно було створено суттєві лакуни та перекручення в історичному пізнанні, потреба адекватного історичного описання та аналізу боротьби державних органів, зокрема, РСІ УСРР з фінансовими правопорушеннями на початку 20-х рр. минулого сторіччя вбачається достатньою підставою для вибору теми дослідження.

Отже, головною метою написання статті стало прагнення на основі аналізу праць попередників, а також джерел права та нещодавно віднайдених архівних матеріалів виявити особливості діяльності органів Робітничо-селянської інспекції з правопорушеннями у сфері державних фінансів в радянській Україні. При цьому автор прагнув під новим кутом зору, з позиції новітніх методологічних підходів розглянути визначальні факти, явища та процеси, пов'язані з функціонуванням РСІ на українських теренах, та на цьому підґрунті виявити загальні та специфічні закономірності діяльності цих контрольних органів у непівський період.

Вперше органи державного контролю у радянській Україні були утворені ще у 1918 р., після II-го Всеукраїнського з'їзду Рад. Водночас із чотирма відділами ВУЦВК постановою Президії ВУЦВК від 02.04.1918 р. було утворено й відділ контролю, який згодом бу-

ло перетворено на Секретаріат Державного контролю [6, с.16]. Та після вимушеного залишення більшовицькою владою території України через прихід на запрошення Центральної Ради німецьких військ навесні 1918 р. діяльність органів контролю було припинено.

Роботу контрольних органів в Україні було поновлено з початку 1919 р. Саме тоді, 15.01.1919 р. у складі Народного Секретаріату УСРР було створено відділ контролю. Згодом на його основі засновано Народний комісаріат Державного контролю УСРР (НК ДК) [7]. До складу його у перший час включалася й заснована у січні 1919 р. Верховна соціалістична інспекція, яка на початку травня 1919 р. виділилася з НК ДК у самостійний Народний комісаріат соціалістичної радянської інспекції (НК СРІ) [8]. Народний комісаріат Державного контролю УСРР у своїй діяльності керувався декретами і положеннями про Держконтроль РРФСР, зокрема декретом ВЦВК РРФСР від 09.04.1919 р. і законодавством УСРР про завдання і діяльність органів Державного контролю. На НК ДК покладалося насамперед здійснення нагляду за законністю, правильністю і доцільністю фінансової і господарської діяльності, а також за збереженням грошових і матеріальних коштів [9, с.31]. Поруч із НК ДК в радянській Україні у 1919 р. діяв інший державний контрольний орган – Народний комісаріат соціалістичної радянської інспекції. Відповідно до «Положення» від 08.07.1919 р. на НК СРІ покладалося інспектування, контроль і спрямування політичної діяльності всіх центральних і місцевих органів влади [10].

На початку 1920 р. у радянських республіках гостро постало питання щодо реорганізації державних контрольних органів. Форми та методи роботи органів Держконтролю не задовольняли тих вимог, які висувало життя. Відомчий формалізм, структура, кадри Держконтролю призвели до того, що він не міг задовільно виконувати поставлені перед ним завдання. Окрім того, розширення господарської діяльності держави вимагало

оперативного, дієвого контролю й нагляду за виконанням законодавства, директив більшовицької партії та розпоряджень радянського уряду.

Для досягнення цієї мети у Росії було опрацьовано та затверджено на сесії ВЦВК РРФСР 07.02.1920 р. «Положення про Робітничо-селянську інспекцію» [11]. РСІ було надано усі права та обов'язки Народного комісаріату. Значно було розширено компетенцію Державного контролю. Якщо до видання «Положення» він здійснював лише формальний контроль за законністю дій державних установ, головним чином по фінансовій лінії, то після реорганізації Держконтроль перейшов до широкого фактичного контролю, основним завданням якого було встановлення як законності, так і доцільності цих дій.

В УСРР її уряд 25.02.1920 р. видав розпорядження «Про реорганізацію усіх установ Державного контролю на Україні», яким розповсюдив дію «Положення про РСІ РРФСР» на територію УСРР [12]. Усі установи Держконтролю УСРР були перетворені на єдиний орган соціалістичного Державного контролю – Всеукраїнську Робітничо-селянську інспекцію. У губерніях та повітах були утворені відділи РСІ. У губернських РСІ організовувалися спеціальні відділи робітничих летючих ревізій.

У травні 1920 р. Всеукраїнську Робітничо-селянську інспекцію було реорганізовано у самостійний Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції. Центральний апарат НК РСІ був побудований в основному за галузевим принципом – кожен галузь державного управління контролював відповідний відділ РСІ або інспекція. Інспекції були спеціальні і загальні. В НК РСІ були утворені такі інспекції: фінансово-кредитна, народного господарства, лісозаготівельна, постачання, культурно-освітня, адміністративна, транспорту тощо [5, с.14]. Особливе місце посідав відділ масових обслідувань, який здійснював обстеження діяльності усіх установ та підприємств та систематизував матеріали обслідувань. Місцевими органами РСІ були губерн-

ські відділи Робітничо-селянської інспекції, повітові й волосні інспекції, а також групи і гуртки сприяння РСІ [13].

Робітничо-селянська інспекція була наділена широкою компетенцією та мала великі права. Вона здійснювала безпосередньо фактичний контроль роботи усіх органів управління, громадських організацій, підприємств і установ, вела боротьбу із зловживанням, розкраданням народного майна тощо. Органи РСІ перевіряли, як усі установи і організації в центрі та на місцях запроваджують у життя декрети й постанови Радянської влади, як додержується соціалістична законність. РСІ мала право притягувати до судової відповідальності службових осіб за допущені ними зловживання або знімати з роботи. За Положенням про РСІ законні вимоги РСІ повинні були виконуватися усіма органами апарату управління.

У діяльності РСІ на той час існувало чимало недоліків. Надто обмежена кількість досвідчених кадрів, відсутність чіткого правового регулювання взаємовідносин органів РСІ з місцевими органами влади, що заважало оперативній діяльності РСІ, – усе це негативно позначалося на результатах роботи контрольних органів і вимагало їх поліпшення. Цього ж вимагала й нова економічна політика, в умовах якої органи контролю повинні були дещо змінити методи і форми своєї роботи.

Саме тому влітку 1922 р. Народний комісаріат РСІ було реорганізовано у Народний комісаріат Робітничо-селянського Державного контролю УСРР (НК РСДК УСРР). 26.06.1922 р. ВУЦВК було прийнято Положення про Робітничо-селянський Державний контроль УСРР [14]. Згідно з ним державний контроль за діяльністю всіх радянських установ, підприємств і громадських організацій здійснювався НК Робітничо-селянського Державного контролю. На нього покладалося: фактична перевірка роботи усіх органів Радянської влади і громадських організацій як щодо законності, так і державної доцільності; наступний фактичний контроль

за витрачанням грошових і матеріальних ресурсів, які надавалися державою всім організаціям, підприємствам і установам; нагляд за виконанням цими організаціями і установами зобов'язань перед державою; ретельний облік, на підставі ревізійних даних, результатів нових форм економічного розвитку і їх відповідності законам та вимогам реального життя та інтересам трудящих; збирання матеріалів, які можуть бути основою для дальшого законодавчого регулювання економіки республіки; нагляд за обліком, розподілом і збереженням державного майна, а також за правильною та доцільною організацією господарських операцій; боротьба проти бюрократизму і тяганини; залучення до державного контролю робітників і селян шляхом організації, де це можливо, осередків контролю сприяння, а також запрошування на фактичні і документальні ревізії представників зацікавлених профспілок, підприємств, комнезамів; прийом скарг і заяв на неправильні дії, зловживання та правопорушення з боку службових осіб і установ; встановлення, за згодою з підзвітними органами, удосконалення форм рахівництва та звітності в державних установах.

Державному контролю за цим Положенням надавалися права встановлювати постійний фактичний контроль і нагляд за матеріальним і грошовим обігом державних органів, підприємств і громадських організацій, призначати фактичні ревізії, а також наступну документальну ревізію грошового обігу всіх підзвітних установ. Органи Державного контролю мали право вимагати під час проведення ревізії необхідні документи, довідки і відомості, а також вилучати документи і опечатувати їх, припиняти явно незаконні або недоцільні постанови і дії установ і службових осіб по розпорядженню матеріальними і фінансовими коштами, які були в їх віданні. Контрольні органи мали також право пропонувати установам, які ревізуються, виправляти помічені в їх роботі недоліки і звільняти службових осіб за безгосподарність, а також направляти до прокуратури подання

про притягнення до судової відповідальності винних у правопорушеннях і зловживаннях службових осіб і виступати в суді в справах, які виникали в результаті ревізії.

Новий Наркомат Держконтролю проіснував приблизно рік та був ліквідований у зв'язку з реорганізацією контрольної справи по країні і утворенням ЦКК-РСІ. Форми і методи діяльності РСІ значно відрізнялися від форм і методів роботи Держконтролю. Одним з головних завдань РСІ було вчасне і вміле виправлення недоліків у роботі установ, надання їм на місці конкретної допомоги. Одним з найважливіших завдань РСІ була постійна перевірка видачі і приймання грошей та матеріальних цінностей в усіх радянських установах і підприємствах. Згідно з декретом видача і приймання як грошей, так і іншого державного майна, не могла проводитися без згоди РСІ. Перевіряючи такі операції, РСІ завжди враховувала доцільність їх для державної казни, можливі наслідки тієї чи іншої операції для народного господарства. Ця постійна перевірка проводилася за допомогою ревізій, які були трьох видів: попередня, фактична та наступна.

Так, попередня ревізія встановлювала, ще до виплати грошей або видачі матеріалів, до початку тих чи інших робіт, які потребували асигнувань та інших матеріальних цінностей, доцільність і вигідність цих операцій або робіт для держави, їх законність, господарську необхідність, а також наскільки вони відповідають державним інтересам на даний момент. Отже, будь-яка вимога асигнувань та матеріальних цінностей не могла бути задоволена без висновку РСІ, яка затверджувала або не затверджувала чи зовсім забороняла задоволення кожної такої вимоги. Відповідно до цих грифів проходила видача або відмова в ній грошей та матеріальних цінностей [15].

Окрім цього, до компетенції РСІ входили також у порядку попередньої ревізії розгляд і висновки щодо планів будівництва залізниць, лікарень, училищ, відносно ремонту будівель, шляхів та висновки щодо різних господарських операціях. Усі ці питання РСІ

розглядала по суті, маючи на увазі, насамперед, користь для інтересів держави. Жодний захід підприємства не мав сили, якщо він не пройшов попередньої ревізії РСІ.

На відміну від попередньої, фактична ревізія встановлювала лише фактичні дані щодо стану об'єкту, який ревізувався. Про її результати складався акт, у якому були відбиті всі факти, виявлені під час обстеження. Фактичній ревізії РСІ підлягала вся діяльність радянських органів, склади, каси, розподіл матеріалів і продуктів тощо.

Одним з різновидів фактичного контролю була летюча ревізія. Особливість її полягала у тому, що вона мала характер раптовості та охоплювала установу або галузь народного господарства не в цілому, а по частинах, щоб швидко перевірити і вирішити ті чи інші питання. Летюча ревізія мала на меті не тільки перевірити правильність адміністративно-господарської діяльності, викрити ті недоліки й зловживання, які завдають шкоди державі, а й налагодити радянську і громадську роботу. Ця ревізія не тільки констатувала недоліки, а й негайно, на місці, вживала заходів до поліпшення або реорганізації всієї справи і ліквідації причин, що гальмували роботу даних установ. Швидкість реалізації пропозицій і термінове проведення необхідних заходів були одним з основних завдань летючої ревізії [16, с.291]. Проводилися летючі ревізії здебільшого у короткі терміни – за два-три дні, без зайвого діловодства. Організація загонів летучих ревізій будувалася так, щоб в необхідних випадках легко і швидко їх можна було послати за призначенням. Це все давало можливість швидко, несподівано провести ревізійне обстеження [17].

Важливою формою роботи РСІ були також масові обстеження. Для проведення ревізії та обстеження діяльності певного органу, підприємства, установи РСІ організувала групу представників інспекції, яка складалася з досвідчених спеціалістів-контролерів, робітників, селян, членів профспілок, комнезамів. Ця група обстежувала, ревізувала, вивчала роботу підприємства і вживала

заходи до її поліпшення. В деяких випадках, коли цього вимагали інтереси справи, організувалися раптові ревізії, без будь-якого попередження [18].

Ще одна форма ревізії – наступна здійснювалася для обстеження тих документів та операцій, які з будь-яких причин були своєчасно не обревізовані або не затверджені при попередній ревізії. Під час такої ревізії бралися до уваги матеріали фактичної ревізії, встановлювалася правильність та законність операцій, що перевірялися, їх господарська доцільність, відповідність проведених операцій тим планам, які розглядалися при попередній ревізії.

При кожній радянській установі існував відділ РСІ, який виконував усі завдання РСІ по даній установі та займався попередньою, фактичною й наступною ревізією [13].

На початку діяльності РСІ на неї покладався обов'язок розпоряджатися усіма грошовими фондами і матеріальними цінностями країни. Тому вона повинна була заздалегідь урахувати всі господарські можливості і так вести розподіл матеріальних ресурсів, щоб передусім були задоволені найважливіші в даний момент галузі народного господарства. У зв'язку з цим головне місце в роботі органів РСІ в цей період займала запобіжна ревізія грошових виплат, грошового обігу, а також обігу матеріальних цінностей. Такий контроль допомагав державі зберігати кошти, не допускати їх марного витрачання і привчав підзвітні установи уважно ставитися до звітності і дотримування кошторисів. З 1926 р. РСІ перейшла від формального контролю за законністю дій державних установ, головним чином, по фінансовій лінії, до методу широкого фактичного контролю з точки зору доцільності цих дій.

Після XII з'їзду РКП(б), який окреслив основні напрямки змін у контрольних органах, розпочалася нова їх реорганізація. 06.09.1923 р. ЦВК і РНК СРСР прийняли постанову «Про реорганізацію народних комісаріатів Робітничо-селянської інспекції союзних республік» [19]. Тоді ж було прийнято й

постанову «Про звільнення Робітничо-селянської інспекції від низки належних їй функцій» [20], у якій були визначені завдання реорганізації РСІ, форми та методи її роботи.

РСІ звільнялася від багатьох функцій, які виконувала до реорганізації. Так, за цією постановою органи РСІ припинили суцільний поточний контроль і нагляд за окремими грошовими операціями державних органів, відмовилися від запобіжної ревізії всіх авансових асигнувань та від систематичної наступної документальної ревізії повсякденних грошових операцій. Вилучення з компетенції РСІ цих питань звільняло її від багатьох дрібних справ.

Основною формою контрольної роботи нового НК РСІ повинно було бути фактичне обстеження, яке по своїй суті відрізнялося від фактичної ревізії, яку проводили органи контролю до реорганізації. Головною метою обстеження було безпосереднє поліпшення роботи з допомогою працівників установи, яку обстежували. Для здійснення цього завдання РСІ зобов'язувалася залучати до обстежень керівників установ і підприємств, ЦК відповідних профспілок, а також широкі прошарки трудящих.

12.11.1923 р. ЦВК СРСР затвердив «Положення про Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції СРСР» [21], яким було визначено структуру, компетенцію, права і обов'язки НК РСІ СРСР. У НК РСІ СРСР мало бути чотири центральних управління: оперативне, поліпшення державного апарату, рахівництва і звітності, загальне. Відповідно до Положення РСІ мала докладно вивчати бюджет СРСР та союзних республік, а також місцеві бюджети, враховувати досвід їх виконання з точки зору фінансової реальності і господарчої доцільності, давати висновки по звітах, по виконанню розпису державних доходів та витрат, які склали народні комісаріати фінансів СРСР і союзних республік. На РСІ покладалося обстеження і вивчення виробничих планів та їх виконання господарськими організаціями, а також перевірка виконання планових завдань

адміністративними і культурно-освітніми органами. У компетенцію РСІ входила перевірка роботи всіх державних і громадських установ з точки зору результатів, що ними досягнуті.

На виконання постанови XII з'їзду РКП(б) і VI конференції КП(б)У 18.07.1923 р. на засіданні колегії НК Робітничо-селянського Державного контролю УСРР була прийнята постанова про реорганізацію Наркомату Робітничо-селянського Державного контролю УСРР в Наркомат Робітничо-селянської інспекції УСРР [22].

Законодавчо реорганізація НК РСДК УСРР у Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції УСРР була закріплена постановою ВУЦВК від 29.08.1923 р. «Про Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції». З метою зосередження РСІ на завданнях поліпшення державного апарату, згідно з принципами наукової організації праці й управління, ВУЦВК звільнив її від обов'язкового суцільного контролю над усіма грошовими і майновими операціями державних органів. Головну увагу РСІ повинна була звертати на проведення ревізійно-інспекційних обстежень командно-вузлових пунктів радянського господарства і апарату управління. Під час проведення таких обстежень РСІ мала виявляти практичні наслідки діяльності господарських і адміністративних органів як позитивні, так і негативні [23]. РСІ здійснювала нагляд за збереженням соціалістичної власності та доцільним її використанням. Органи РСІ давали висновки по кошторисах, договорах тощо. Наприклад, серед розглянутих уповноваженим РСІ по Радомишльському повіту Київської губернії за перший квартал 1922 р. з 18 договорів було затверджено лише сім. Одинадцять договорів не були затверджені через їх збитковість для держави або за відсутністю відповідних гарантій у тому, що вони будуть виконані [24]. Представники РСІ брали участь у різних нарадах і комісіях, найбільш важливими з яких були засідання економнаради по перевірці податкових списків, проведенню в

життя нового житлового закону, по передачі в оренду підприємств та ін. Наприклад, за півріччя з жовтня 1921 р по березень 1922 р. представники Київської губернської РСІ взяли участь у 822 засіданнях комісій, нарад тощо [25].

Найширше Робітничо-селянською інспекцією застосовувалася фактична ревізія, що проводилася як за ініціативою губернських відділів, так і за завданнями наркомату, а також за окремими дорученнями губернських виконкомів. Наприклад, за другий квартал 1923 р. Київський губернський відділ Держконтролю провів 51 ревізію у межах Києва, в результаті чого було виявлено чимало недоліків в організації і роботі установ. Так, були виявлені операції, які наносили збитки установам, неналежно велася бухгалтерія й матеріальна звітність тощо. Окрім цього, було виявлено ряд серйозних порушень кримінального характеру – халатність, перевищення влади або службових повноважень, розтрата, привласнення матеріальних цінностей тощо. Порушені справи були направлені на розгляд київському губернському прокуророві [26].

Місцеві робітничо-селянські інспекції, проводячи фактичну ревізію підзвітних установ, вели боротьбу з розкраданням соціалістичної власності. Наприклад, Радомишльська повітова РСІ Київської губернії в січні 1922 р. провела ревізію 4-ої державної суконної фабрики в Коростишеві, внаслідок якої виявилися зловживання, злочинне ведення звітності, нестача матеріалів. Винні були притягнені до судової відповідальності [27].

Загалом на основі викладеного можна дійти висновку: протягом 20-х рр. XX ст. Робітничо-селянська інспекція УСРР здійснювала нагляд за збереженням державної власності і доцільним її використанням, дотриманням фінансової дисципліни, контролювала виконання бюджету, виконання всіма відомствами в центрі і на місцях постанов і декретів уряду. В умовах НЕПу це мало велике значення у зв'язку з розширенням приватнокапіталістичного сектору та ускладненням відносин у сфері державних фінансів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головка О. М. Фінансова адміністрація Російської імперії в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.): Історико-правове дослідження : монографія / О. М. Головка. – Харків : СІМ, 2005. – 448 с.
2. Волосник Ю. П. Нова буржуазія України та розвиток приватнопідприємницької діяльності на фінансовому ринку в роки непу / Ю. П. Волосник. – Харків: НМЦ «СД», 2002. – 384 с.
3. Гавриленко О. А. Правова політика радянської влади щодо українського селянства у перші роки НЕПу / О. А. Гавриленко // Вестник Международного славянского ун-та. – 1999. – Т. 2. - № 1. – С. 44-50.
4. Кульчицький С. В. Між двома війнами (1921-1941 рр.) / С. В. Кульчицький // Сторінки історії України: XX століття. – К. : Основи, 1992. – С. 45-72.
5. Маймескулов Л. Н. Создание рабоче-крестьянской инспекции Украины (1918-1920 гг.) : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история государства и права; история политических и правовых учений» / Л. Н. Маймескулов. – Харьков, 1964. – 20 с.
6. Потарикіна Л. Л. З історії органів контролю УСРР / Л. Л. Потарикіна. – К. : Сектор держави і права АН УРСР, 1966. – 159 с.
7. Постановление Народного Секретариата УССР «О создании Народного комиссариата Государственного контроля УССР» : от 15.01.1919 г. // СУ УССР. – 1919. - № 4. - Ст. 52-6.
8. Известия ВУЦИК. – 08.05.1919. – № 12.
9. Маймескулов Л. М. З історії народного контролю на Україні / Л. М. Маймескулов // Радянське право. – 1963. – № 1. – С. 30-32.
10. Положение о Народном комиссариате социалистической советской инспекции : от 08.07.1919 г. // Известия ВУЦИК. – 29.07.1919. – № 26.
11. Положение о Рабоче-крестьянской инспекции : от 07.02.1920 г. // СУ РСФСР. – 1920. – № 16. – Ст. 94.
12. Распоряжение СНК УССР «О реорганизации всех учреждений Государственного контроля на Украине» : от 25.02.1920 г. // СУ УССР. – 1920. – № 1. – Ст. 7.
13. Постановова ВУЦВК «Про Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції» : від 19.05.1920 р. // ДАКО. – Ф. 289. – Оп. 1. – Спр. 22. – Арк. 53.
14. Положение о Рабоче-крестьянском Государственном контроле УССР : от 26.06.1922 р. // СУ УССР. – 1922. – № 32. – Ст. 495.
15. О задачах Рабоче-крестьянской инспекции УССР // ДАКО. – Ф. 289. – Оп. 1. – Спр. 22. – Арк. 52 зв.
16. Отчет о деятельности НК РКИ. – М. : Госиздат, 1920. – С. 291.
17. Летучие ревизии, их организация и деятельность. – М. : [Б. и.], 1920.
18. Звіт Київського губернського відділу Державного контролю за третій квартал 1922 р. // ДАКО. – Ф. 289. – Оп. 1. – Спр. 22. – Арк. 52. - 53 зв.
19. Постановление ЦИК и СНК СССР «О реорганизации народных комиссариатов Рабоче-крестьянской инспекции союзных республик» : от 06.09.1923 г. // СУ РСФСР. – 1923. – № 99. – Ст. 983.
20. Постановление ЦИК и СНК СССР «Об освобождении Рабоче-крестьянской инспекции от ряда принадлежащих ей функций» : от 06.09.1923 г. // СУ РСФСР. – 1923. - № 99. – Ст. 984.
21. Положение о Народном комиссариате Рабоче-крестьянской инспекции СССР : от 12.11.1923 г. // СУ РСФСР. – 1923. – № 109-110. – Ст. 1042.
22. Постановова колегії НК Робітничо-селянського Державного контролю УСРР «Про реорганізацію Наркомату Робітничо-селянського Державного контролю УСРР» : от від 18.07.1923 г. // ЦДАВО України. – Ф. 374. – Оп. 4. – Спр. 42. – Арк. 252.
23. Постановова ВУЦИК «Про Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції» : від 29.08.1923 р. // ЗУ УСРР. – 1923. – № 32. – Ст. 476.

24. Звіт про діяльність Радомишльської повітової РСІ за перший квартал 1922 р. // ДАКО. - Ф. 290. - Оп. 1. - Спр. 142. - Арк. 169.

25. Звіт Київської губернської РСІ за перший квартал 1922 р. // ДАКО. - Ф. 290. - Оп. 1. - Спр. 87. - Арк. 2.

26. Звіт Київського губернського відділу

Державного контролю за другим кварталом 1923 р. // ДАКО. - Ф. 290. - Оп. 1. м Спр. 133. - Арк. 17-18.

27. Звіт про діяльність Радомишльської повітової РСІ за перший квартал 1922 р. // ДАКО. - Ф. 290. - Оп. 1. - Спр. 142. - Арк. 166.

Чамлай В. В. Борьба органов робітничо-селянської інспекції УСРР з фінансовими правопорушеннями у перші роки НЕПу (1921-1923 рр.) / В. В. Чамлай // Форум права. - 2009. - № 3. - С. 639-646 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09hvvprn.pdf>

На підґрунті аналізу історичних та юридичних джерел початкового періоду НЕПу виявлено особливості організації робітничо-селянської інспекції УСРР та її діяльності у сфері боротьби з правопорушеннями фінансового характеру.

Чамлай В.В. Борьба органов рабоче-крестьянской инспекции УССР с финансовыми правонарушениями в первые годы НЭПа (1921-1923 гг.)

На основе анализа источников права, а также исторических источников начального периода НЭПа выявлены особенности организационно-правового обеспечения деятельности Рабоче-крестьянской инспекции УССР по борьбе с правонарушениями финансового характера.

Chamlaj V.V. Struggle of Bodies of Workers' and Peasants' Inspection of Ukrainian SSR with Financial Offences in the New Economic Policy First Years (1921-1923).

On the basis of the analysis of sources of the right, and also historical sources of an initial stage of new economic policy features of organizational-legal maintenance of activity of Ukrainian socialist soviet republic Working-country inspection on struggle against financial offences.